

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра екології, технології захисту навколишнього
середовища та лісового господарства

05-02-146

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання самостійних робіт із навчальної дисципліни
«Природоохоронне законодавство та екологічне право»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за
спеціальностями 101 «Екологія», 183 «Технології захисту
навколишнього середовища» денної та заочної форм навчання

національний університет
водного господарства
та природокористування

Рекомендовано
науково-методичною комісією
зі спеціальностей
101 «Екологія»,
183 «Технологія захисту
навколишнього середовища»
протокол № 8 від 12.02.2019 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки до виконання самостійних робіт із навчальної дисципліни «Природоохоронне законодавство та екологічне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 101 «Екологія», 183 «Технології захисту навколишнього середовища» денної та заочної форм навчання / Мороз О. Т., Троцюк В. С., Клименко В. О., Варжель О. В. – Рівне : НУВГП, 2019. – 16 с.

Укладачі: Мороз О. Т. – старший викладач кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства; Троцюк В. С. – к.с.-г.н., доцент кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства; Клименко В. О. – аспірант кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства; Варжель О. В. – аспірант кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства.

Відповідальний за випуск: – М.О. Клименко, д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства.

© Мороз О. Т., Троцюк В. С.,
Клименко В. О., Варжель О. В.,
2019

© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Мета навчальної дисципліни	4
2. Основні завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Рекомендовані індивідуальні завдання	6
4. Поради до виконання самостійної роботи.....	6
5. Контрольні питання	7
6. Шифр визначення питань	9
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12

ВСТУП

Охорона природи – завдання нашого століття, проблема, що стала соціальною. Знову і знову ми чуємо про небезпеку, що загрожуватиме навколишньому середовищу, але дотепер багато хто з нас вважають її неприємною, але неминучою властивістю цивілізації і думають, що ми ще встигнемо справитися зі всіма складнощами, які сьогодні наявні.

Однак вплив людини на навколишнє середовище прийняв загрозливі масштаби. Щоб у корені поліпшити положення, знадобляться цілеспрямовані та продумані дії. Відповідальна і діюча політика стосовно навколишнього середовища буде можлива лише в тому випадку, якщо ми нагромадимо надійні дані про сучасний стан середовища, обґрунтовані знання про взаємодію важливих екологічних факторів, якщо розроблено буде нові методи зменшення і запобігання шкоди природі від людини.

Програму навчальної дисципліни «Природоохоронне законодавство та екологічне право» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 101 Екологія, 183 Технології захисту навколишнього середовища.

Предмет навчальної дисципліни – визначення відносин, які складаються між суб'єктами з приводу приналежності, використання, забезпечення екологічної безпеки, відтворення природних об'єктів та охорони навколишнього природного

середовища з метою задоволення екологічних та інших інтересів.

Міждисциплінарні зв'язки: нормативна навчальна дисципліна «Природоохоронне законодавство та екологічне право» базується на знаннях з дисциплін «Екологічна експертиза», «Нормування рівнів антропогенного навантаження», «Техноекологія», «Урбоекологія». Набуті знання і уміння використовуються при вивченні таких дисциплін, як «Стратегія стійкого розвитку регіонів», «Збалансоване природокористування», «Управління та поведіння відходами виробництва і споживання».

Система природоохоронного законодавства України в основному повинна відповідати системі екологічного права. Право того чи іншого об'єкта природи визначається його місцем в ній. Від системи природи залежать система екологічного права а отже, і система природоохоронного законодавства.

На сучасному етапі формування громадянського суспільства і розбудови правової держави в Україні особливого значення набуває завдання правового виховання та юридичної освіти як населення взагалі, так і майбутніх фахівців особисто.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення даної дисципліни є ознайомлення студентів з основами природоохоронного законодавства, як правового підґрунтя охорони довкілля, формування у студентів комплексу правових знань, умінь, навичок, необхідних для кваліфікованого управління природоохоронною діяльністю на рівні промислових підприємств, установ, організацій, підрозділів Мінекобезпеки України. Відповідно до мети підготовка бакалаврів вимагає формування наступних вмінь:

- використання та застосовування в професійній діяльності положення національного та міжнародного законодавства у сфері охорони навколишнього середовища;
- ідентифікації екологічного порушення;
- використання знань і практичних навичок у галузі екологічного права та застосування еколого-правових норм.

2. Основні завдання навчальної дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- вплив промисловості на навколишнє середовище; науково-теоретичні засади заповідної справи; система спостережень за станом навколишнього природного середовища України, структура системи;
- екологічна небезпека як визначальна категорія впливу на стан екологічної безпеки;
- екологічні права та обов'язки громадян;
- юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.

уміння:

- на основі екологічних вимог до суб'єктів господарювання розробляти документацію щодо охорони навколишнього середовища згідно своїх повноважень та службових обов'язків;
- на основі даних про фізико-географічний, екологічний та економічний стан території з використанням відповідних критеріїв створення заповідних об'єктів і територій, робити обґрунтування доцільності їх заповідання;
- на підставі спостережень за геодинамічними процесами, станом ґрунтового покриву, атмосферного повітря, гідросфери, біоти, ландшафтами в цілому та візуалізації отриманих результатів оцінити їх екологічний стан;
- на основі нормативно-правової бази та аналізу існуючої ситуації щодо природно-техногенної небезпеки об'єктів (територій) аналізувати причини природно-техногенних аварій, визначати відповідальність та розробляти рекомендації;
- на підставі діючого законодавства здійснювати громадський екологічний контроль за дотримання норм екологічного законодавства різними організаціями, установами, юридичними та фізичними особами незалежно від підпорядкування складати відповідний акт про порушення.

досвід:

- забезпечення виконання екологічних вимог до суб'єктів господарювання;
- рекомендації щодо оптимізації стану довкілля; розробка заходів щодо забезпечення екологічної безпеки; екологічний контроль.

3. Рекомендовані індивідуальні завдання

Згідно навчального плану студент повинен виконати індивідуальне завдання у вигляді реферату (аналітичного огляду).

Самостійна робота виконує одночасно кілька освітніх функцій. По-перше, в рефераті висвітлюються в більш конкретній формі ті питання, які викладачем були розглянуті коротко; по-друге, студент отримує навички роботи з науковою літературою та вміння аналізувати певну проблему; по-третє, захищаючи свою наукову роботу на занятті перед своїми колегами, автор реферату вчиться робити наукові доповіді і відстоювати свою точку зору в дискусії, в якій беруть участь самі студенти.

Реферат повинен базуватися на проробці джерел основної та додаткової літератури. Це, як правило, монографії, спеціальні статті та підручники для студентів ВНЗ. Крім того, рекомендується використовувати в якості додаткової літератури періодичні видання.

4. Поради до виконання самостійної роботи

Самостійна робота з «Природоохоронного законодавства та екологічного права» виконується студентами в обсязі 6 теоретичних питань на задану тему. Відповіді на теоретичні питання повинні містити глибоке розуміння їх суті і базуватись на детальному аналізі літературних джерел. Дослівна переписка відповідей з навчальних посібників, підручників та інших літературних джерел - недопустима.

Реферат готується студентом самостійно згідно

складеного плану за шифром питань (див. п.7, табл. 1), із використанням значної кількості літературних джерел, пошук яких проводиться ним самостійно в науковій бібліотеці. Під час оцінки реферату, оцінюється також глибина аналізу запропонованої теми, перелік використаної літератури, якість та обґрунтованість зроблених висновків.

Теоретичні питання контрольного завдання висвітлюються студентом на підставі детального аналізу літературних джерел. У кінці самостійної роботи повинна стояти дата закінчення роботи, підпис студента, а також список використаної літератури.

Реферат, здається для перевірки на кафедру у встановлені терміни. Після перевірки реферат із зауваженнями викладача повертаються студенту для доопрацювання. Перед заліком він повертається викладачу. Неправильно, не самостійно виконані роботи, а також не свого варіанту - не заховуються.

5. Контрольні питання

1. Предмет правового регулювання в екологічному праві.
2. Взаємодія суспільства і природи об'єктивні передумови розвитку еколого-правових норм.
3. Основні напрями державної екологічної політики.
4. Реалізація державної політики України в галузі охорони навколишнього природного середовища.
5. Конституційні та науково-методологічні основи екологічного права України.
6. Мета та завдання екологічного права
7. Структура екологічного права.
8. Ознаки екологічного права і властивості екологічного права.
9. Екологічне право: зміст поняття та співвідношення з іншими поняттями.
10. Підстави виділення екологічного права в окрему галузь.
11. Принципи екологічного права.
12. Екологічні правовідносини, їх класифікація.

13. Юридичний та фактичний зміст екологічних правових відносин.
14. Суб'єкти та об'єкти екологічних правових відносин.
15. Диференційні об'єкти екологічного права.
16. Комплексні об'єкти екологічного права.
17. Інтеграційні об'єкти екологічного права.
18. Еколого-правова норма.
19. Ознаки норм екологічного права.
20. Структура норм екологічного права.
21. Види гіпотез, диспозицій, та санкцій еколого-правових норм.
22. Способи викладу еколого-правових норм, особливості бланкетного способу викладу еколого-правових норм.
23. Класифікація еколого-правових норм.
24. Джерела екологічного права.
25. Класифікація нормативно-правових актів у галузі екології.
26. Систематизація норм екологічного права.
27. Метод правового регулювання в екологічному праві.
28. Механізм еколого-правового регулювання в екологічному праві.
29. Реалізація норм екологічного права та її форми.
30. Основні риси застосування еколого-правових норм.
31. Етапи застосування еколого-правових норм.
32. Тлумачення еколого-правових норм.
33. Право-застосовні акти в галузі екології.
34. Властивість актів застосування екологічного права.
35. Екологічні права та обов'язки громадян України.
36. Екологічна інформація, еколого-інформаційні правові відносини.
37. Суб'єкти інформаційних відносин.
38. Джерела екологічної інформації.
39. Форми статистичної звітності в галузі охорони довкілля.
40. Інформаційний запит.
41. Звернення громадян і порядок їх розгляду.
42. Право природокористування.
43. Принципи та види природокористування.
44. Суб'єкти та об'єкти права природокористування.

45. Права і обов'язки природокористувачів.
46. Підстави виникнення та припинення права природокористування.
47. Підстави для виникнення права власності на природні ресурси, поняття та форми права власності на природні ресурси.
48. Зміст права власності, форми та методи забезпечення права власності на природні ресурси.
49. Поняття управління в галузі екології.
50. Функції управління в галузі екології.
51. Наукові основи управління в галузі екології.
52. Система органів управління в галузі екології.
53. Економіко-правове стимулювання екологічної діяльності.
54. Поняття і склад економіко-правового механізму в галузі екології.
55. Правові форми платежів в галузі екології.
56. Економіко-правове стимулювання екологічної діяльності.
57. Відповідальність як засіб реалізації екологічного права; поняття і форми.
58. Поняття і види екологічного правопорушення.
59. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
60. Міжнародне екологічне право та співробітництво України в екологічній сфері.

6. Шифр визначення питань

Таблиця 1

Варіанти теоретичних питань, згідно номеру залікової книжки

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру														
	0			1			2			3			4		
0	9	16	24	7	20	29	5	14	27	1	17	29	4	13	21
	35	46	57	38	43	52	33	50	59	37	49	56	34	45	53
1	6	17	27	1	12	21	4	18	24	7	20	29	2	11	28
	36	47	52	40	46	58	31	48	56	34	42	51	38	45	57
2	4	16	29	8	20	26	10	17	22	2	13	28	7	19	30
	36	45	54	31	42	60	35	45	57	38	41	55	34	48	56
3	10	18	24	6	20	36	9	11	25	1	16	30	8	17	21
	38	47	58	43	50	59	37	43	59	40	48	57	32	46	55
4	5	14	25	9	17	31	10	16	30	4	19	26	6	11	29
	34	44	60	39	49	57	36	42	55	31	47	58	33	43	51
5	7	15	21	4	11	25	1	10	28	5	16	27	3	14	22
	31	42	55	37	48	59	40	49	58	32	40	56	36	41	51
6	3	17	27	7	20	33	4	11	22	2	14	28	9	15	24
	35	49	57	39	46	60	32	44	56	34	47	51	37	42	52
7	1	16	25	10	19	29	6	15	24	2	20	30	4	13	28
	37	45	56	40	49	53	33	34	59	38	50	55	31	44	58
8	8	18	28	9	14	23	4	16	21	7	12	26	2	19	25
	36	47	58	40	45	54	32	50	57	34	41	53	33	46	56
9	9	13	23	3	18	27	8	12	25	4	17	26	1	11	24
	34	46	55	38	50	60	30	44	58	33	47	54	32	45	55

продовження табл. 1

Передостання цифра шифру	Остання цифра шифру														
	5			6			7			8			9		
0	8	15	23	2	11	26	6	18	30	8	17	22	3	12	28
	31	42	58	39	47	56	36	44	56	39	48	60	32	4	54
1	5	18	25	9	13	30	3	19	22	8	14	26	10	16	23
	32	49	55	37	44	53	35	41	60	33	50	69	39	43	54
2	1	12	21	6	15	24	9	11	27	3	18	23	5	14	25
	39	46	51	32	43	59	37	49	55	40	47	52	33	44	58
3	3	14	23	5	12	27	2	16	29	4	13	22	7	19	28
	36	42	60	31	44	51	34	41	53	39	41	56	35	49	52
4	2	16	29	8	20	28	3	12	24	7	18	27	1	13	23
	35	41	54	37	45	52	33	48	56	40	50	59	38	46	53
5	10	19	24	2	17	26	6	13	27	8	18	23	6	12	30
	38	45	53	33	44	56	36	46	57	39	44	57	34	47	60
6	6	12	26	9	18	22	1	13	30	5	16	25	8	19	29
	31	46	58	36	41	54	33	43	53	38	48	59	40	50	58
7	3	11	26	7	14	23	5	17	21	8	12	27	3	18	22
	34	41	54	32	46	51	36	47	57	39	42	52	35	48	60
8	5	15	27	3	19	24	6	20	29	1	17	22	10	23	30
	35	44	51	31	42	55	39	48	56	34	43	60	39	49	59
9	7	14	21	2	19	29	10	16	27	6	20	30	4	15	26
	32	41	52	35	43	56	31	49	53	39	42	59	36	48	58

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Конституція України.
2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 року.
3. Стокгольмська декларація (щодо питань навколишнього середовища) від 16 червня 1972 року.
4. Конвенція по морському праву от 30 апреля 1982 года.
5. Конвенція про доступ до інформації і участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, від 25 червня 1998 року.
6. Конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду в. ред. від 12 вересня 1997 року.
7. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів від 2 лютого 1971 року.
8. Закони України у чинній редакції, що розміщені на сайті www.rada.gov.ua
9. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року.
10. Гірничий закон України від 6 жовтня 1999 року.
11. Господарський кодекс України.
12. Господарський процесуальний кодекс України.
13. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
15. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року.
16. Кримінальний кодекс України.
17. Лісовий кодекс України.
18. Закон України Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку від 8 лютого 1995 року.
19. Закон України Про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обмежень від 1 липня 2004 року.
20. Закон України Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів від 31 травня 2007 року.
21. Закон України Про екологічний аудит від 24 червня 2004 року.

22. Закон України Про екологічну експертизу від 9 лютого 1995 року.
23. Закон України Про екологічну мережу України від 24 червня 2004 року.
24. Закон України Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру від 8 червня 2000 року.
25. Закон України Про зону надзвичайної екологічної ситуації закон України від 13 липня 2002 року.
26. Закон України Про курорти від 15 жовтня 2000 року.
27. Закон України Про мисливське господарство та полювання від 22 лютого 2000 року.
28. Закон України Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах карпатського регіону від 10 лютого 2000 року.
29. Закон України Про об'єкти підвищеної небезпеки від 18 січня 2001 року.
30. Закон України Про охорону атмосферного повітря від 21 червня 2001 року.
31. Закон України Про охорону земель від 19 червня 2003 року.
32. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища від 25 липня 1991 року.
33. Закон України Про питну воду та питне водопостачання від 10 січня 2002 року.
34. Закон України Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи від 27 лютого 1991 року.
35. Закон України Про природно-заповідний фонд від 16 липня 1992 року.
36. Закон України Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них від 6 лютого 2003 року.
37. Закон України Про рослинний світ від 9 квітня 1999 року.
38. Закон України Про тваринний світ від 13 грудня 2001 року.
39. Закон України Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення від 13 грудня 2001 року.
40. Закон України Про Червону книгу України від 7 лютого 2002 року.

41. Цивільний кодекс України.
42. Постанова Пленуму Верховного Суду України Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля від 10 грудня 2004 року.
43. Закон України Про захист прав споживачів від 12 травня 1991 року.
44. Закон України Про доступ до публічної інформації від 13 січня 2011 року.
45. Закон України Про звернення громадян від 02 жовтня 1996 року.

Базова:

1. Гетьман А. П., Шульга М. В. Екологічне право України. Х. : «Право», 2009. 312 с.
2. Комарницький В. М., Шевченко В. І, Єлькін С. В. Екологічне право. К. : «ЦНЛ», 2006. 300 с.
3. Зеркалов Д. В. Інженерна екологія. Проблеми, моніторинг, управління. К. : «Основа», 2011. 212 с.
4. Основи екології та екологічного права / Бойчук Ю. Д., Шульга М. В., Цалін Д. С., Дем'яненко В. І. К. : «Княгиня Ольга», 2005. 200 с.
5. Андрейцев В. І. Екологічне право : курс лекцій в схемах. Загальна частина. К. : Вентурі, 1996. 208 с.
6. Андрейцев В. І. Екологічне і земельне право України : практикум. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 272 с.
7. Андрейцев В. І. Екологічне право. Особлива частина. К : Вид. Істина, 2001. 544 с.
8. Андрейцев В. І. Право екологічної безпеки. К. : Знання-Прес, 2002. 332 с.
9. Баб'як О. С., Біленчук П. Д., Чирва Ю. О. Екологічне право України. К. : Атіка, 2001. 216 с.
10. Барбашова Н. В. Екологічне право України. Донецьк : Алєкс, 2003. 391 с.
11. Дмитренко І. А. Екологічне право України : навч. посіб. Київ, 1999.
12. Екологічне право України (Загальна частина) : навч. посіб. / Попов В. К., Шульга М. В, Разметаєв С. В. та ін. Харків, 1995.

13. Екологічне право України (Особлива частина). Навч. посіб. / Попов В. К., Гетьман А. П., Чуйков В. О. та ін. Харків, 1996. 197 с.
14. Малишко М. І. Основи екологічного права України. Київ : МАУП, 1999. 152 с.
15. Бенатов Д. Е. Методичні рекомендації по виконанню комплексної контрольної роботи з курсу “Екологічне право та управління природоохоронною діяльністю” для напрямку підготовки: 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» / Д. Е. Бенатов. К. : НТУУ «КПІ», 2012. – 13 с.
16. Бенатов Д. Е. Методичні вказівки до виконання реферату з дисципліни «Екологічне право та управління природоохоронною діяльністю» для студентів напрямку підготовки 6.040106 “Екологія та охорона навколишнього середовища”. / Д. Е. Бенатов. К. : НТУУ «КПІ», 2012. 16 с.
17. Бенатов Д. Е. Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських) занять та до виконання самостійної роботи з дисципліни "Екологічне право та управління природоохоронною діяльністю" для студентів напрямку підготовки 6.040106 “Екологія та охорона навколишнього середовища”. / Д. Е. Бенато. К.: НТУУ «КПІ», 2012. 22 с.
18. Заповідна справа в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. Гродзинського М. Д., Стеценка М. П. К., 2003. 306 с.
19. Міждержавні природно-заповідні території / під заг. ред. Андрієнко Т. Л. Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. Київ, 1998. 132 с.
20. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації / Андрієнко Т. Л., Онищенко В. А., Клестов М. Л., Прядко О. І., Арап Р. Я.; за ред. д.б.н., проф. Т. Л. Андрієнко). К. : Фітосоціоцентр, 2001. 60 с.

Допоміжна:

1. Правова охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів. Львів : вид. ”Світ”, 1995.

28 с.

2. Титова Н. Земля як об'єкт правового регулювання / Н. Титова. Право України. 1998. № 4. С. 10-11.
3. Орлова М. Правові форми відшкодування екологічної шкоди життю й здоров'ю громадян при здійсненні техногенно-небезпечних видів діяльності / В. Орлова. Юридична Україна, 2004. № 8. С. 70-74.
4. Игнатьева И. А. Экологическое страхование: содержание и возможности правового регулирования / И .А. Игнатьева. Государство и право, 2005 № 11. С. 52-62.
5. Ільїна Є. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря / Є. Ільїна. Право України, 1999. № 9. С. 38-40; 55.
6. Козак З. Доступ до правосуддя з питань довкілля: посібник / З. Козак, І. Тустановська. Львів : Мета, 2002. 200 с.
7. Мікієвич М. М. Європейське право навколишнього середовища : навч. посіб. / М. М. Мікієвич, Н. І. Андрусевич, Т. О. Будякова. Львів : ЕПЛ, 2004. 256 с.
8. Харчук О. О. Визначення природи та змісту спеціальних принципів міжнародного економічного права / О. О. Харчук. Часопис Київського університету права, 2006. № 3. С. 164-171.